

תפילה והתועדות עצמאיים, בהם הנהיגו מנהגים שבעבר לא היו מקובלים במקומותיהם.

#### היהדות הספרדית

הוערכה בחסידות כיהדות של תורת הקבלה, לעומת היהדות האשכנזית שחיה, לפחות כלפי חוץ, על תורת הנגלה בלבד, מתוך הנחה שמסורת שניזונה מתורת הקבלה היא חשובה בהרבה מזו שאין לה אלא תורה כפשוטה.

יש ושבחים על היהדות האשכנזית בדברי רבותינו הראשונים, נשתנתה משמעותם בספרות החסידית. כך אירע לדברים שכתב רבינו יעקב בעל הטורים (ה' כ"ט-ק"ג) בהלכות ראש השנה<sup>201</sup>: "מנהג באשכנז שגדולי העיר מקדימין לתקוע [בשופר], כל מי שזריז בו יותר, מה שאין כן בספרד, שבורחים מן המצוה עד שצריכים לשכור אחד מן השוק לתקוע להם". דברים אלה מציגים את שמירת המצוות של יהודי אשכנז באופן חיובי יותר משל יהודי ספרד. ברם, הרה"ק ר' יעקב יוסף מפולנאה (-תקמ"ד) הציע ביאור לדברים אלה לפיו הופך השבח לגנאי והגנאי לשבח: "נראה לי ללמד זכות על ספרדים גם כן... שהם שלומי אמוני ישראל, שבאים בסוד ה', אשר לא כל מוחא סביל סוד כוונת התקיעות לעורר בשופר תחתון, שופר גדול, כנודע למשכילים, אז תסמר שער ראשם ובורחים מזה".<sup>202</sup>

הרה"ק ר' נחמן קוסובר, מתלמידיו הנודעים של הבעש"ט ומראשוני מפיצי תורתו, עבר פעם לפני התיבה בקהילה לא-חסידית, התפלל בנוסח ספרד ועורר התמרמרות בציבור. הוא נשאל: "איך מלאו לבו לעמוד לפני התיבה בלי רשות, ולשנות הנוסחה אשר לא התפללו אבותינו ואבות אבותינו, אשר היו גדולי הדור?". על כך השיב בשאלה: "ומי יאמר שהם בגן עדן?".<sup>203</sup> כאשר נשאל על מנהגי החסידות שלא היו ידועים להם: "מדוע לא ראיתי חסידות זה מאבי ומאבי אבי?", השיב ר' נחמן קוסובר בלשון הפסוק: "אל תפנו אל האובות"<sup>204</sup> - לשון נופל על לשון, אובות (פיתוס המדבר משחיו), אבות (הורים) - בתוספת ההסבר כי אין ללמוד מן האבות, שלא הצליחו להביא את המשיח וגילו בכך את כשלון דרכם.<sup>205</sup>

201 או"ח סי' תקפ"ה.

202 תולדות יעקב יוסף, פ' קדושים.

203 שבחי בעל שם טוב, מחד' יד בנימין, ירושלים תשכ"ט, עמ' קא.

204 ויקרא יט, לא.

205 תולדות יעקב יוסף, פ' בא.